

Filosofie v lidském životě / Člověk a filosofie

Filosofování je nepochybně především záležitostí myšlenkovou, a myšlení je lidská aktivita. Bez člověka tedy není filosofování možné; pokud víme, je člověk jedinou živou bytostí, která je schopna myslit takovým způsobem, abychom mohli vůbec jen začít uvažovat, zda to je či není filosofie. Všude tam, kde jde o nějakou aktivitu, musíme se tázat po subjektu této aktivity. Takovým subjektem rozumíme toho, kdo onu činnost provádí a kdo za ni odpovídá. Nejsme zatím připraveni vydat počet ze svého pojetí subjektu a ponecháme si tento úkol na pozdější dobu (viz kap. xx); zatím to je pro nás jen tentativní pojem, spjatý se slovem, které má dlouhou a velmi křivolakou historii a které je zejména pro své etymologické náznaky a matné významové pokyny, pocházející od jeho kořenů i od tradice, která si toho slova používala, dost nevhodné. Ale k tomu všemu se vrátíme. Tradičně se o tom mluví tak, že člověk má „schopnost“ filosofovat, je to bytost „potenciálně“ filosofující. Problémem tzv. možnosti se ještě budeme zabývat zvlášť, tak to nebudu kriticky rozvádět. Pochopitelně je tu možné i opačné hledisko: možná teprve díky tomu, že člověk vynalezl filosofii, se vydal na vskutku lidskou cestu (jednostrannost tu bije víc do očí, protože na onu první jsme už navyklí). Ale už to, že otázka může být postavena tímto dvojím, od sebe se tak odlišujícím způsobem, jen podtrhuje nutnost, aby si filosofové nějak vydali počet nejenom ze svého filosofování, ale ze svého lidství. Jestliže je filosofie především reflexe, bude asi platit, že jaký člověk, taková filosofie; ale také obráceně: jaká filosofie, takový člověk. Člověk pochybných kvalit asi nebude schopen vybudovat opravdu dobrou filosofii, i když intelektuálně bude vybaven zcela mimořádně. Na druhé straně, alespoň jsem o tom přesvědčen, dobrá filosofie bude člověku cenným průvodcem i na jeho lidské cestě, nejen intelektuálně.

(Berlín, 930228-2)